

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

27 marca 2025 r.

Sąd Najwyższy w Izbie Cywilnej w składzie:

SSN Agnieszka Jurkowska-Chocyk (przewodniczący)

SSN Dariusz Pawłyszcz (sprawozdawca)

SSN Beata Janiszewska

po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym 27 marca 2025 r. w Warszawie
skargi kasacyjnej B.H.

od wyroku Sądu Apelacyjnego w Warszawie z 26 stycznia 2022 r., I ACa 176/21,
wydanego w sprawie z powództwa B.H.

przeciwko B. S.A. w W.

o zapłatę i ustalenie,

**I. uchyla zaskarżony wyrok w pkt 1 i w tej części oddala
apelację B. S.A. w W. od wyroku Sądu Okręgowego w Warszawie
z 23 grudnia 2020 r., I C 695/18;**

**II. zasądza od B. S.A. w W. na rzecz B.H. 3700 (trzy tysiące
siedemset) zł kosztów postępowania kasacyjnego.**

Beata Janiszewska

Agnieszka Jurkowska-Chocyk

Dariusz Pawłyszcz

UZASADNIENIE

Wyrokiem z 23 grudnia 2020 r., I C 695/18, Sąd Okręgowy w Warszawie zasądził od pozwanego banku na rzecz powodowego kredytobiorcy zwrot świadczeń spełnionych w wykonaniu nieważnej umowy kredytu, tj. 202 524,25 zł i 88 888,77 franków szwajcarskich (CHF) z odsetkami od doręczenia bankowi odpisu pozwu oraz 18 455,83 CHF z odsetkami od doręczenia bankowi odpisu pisma rozszerzającego powództwo o to żądanie, a także ustalił, że umowa kredytu zawarta przez strony 12 października 2006 r. jest nieważna.

Na skutek apelacji banku Sąd Apelacyjny w Warszawie zmienił wyrok Sądu pierwszej instancji w ten sposób, że oddalił żądanie zapłaty odsetek za okres przed 23 grudnia 2020 r., tj. przed upływem 2 tygodni od oświadczenia przez kredytobiorcę na rozprawie, że nie potwierdzi spornych postanowień umowy kredytu, oraz oddalił apelację w pozostałej części.

Sąd ten uznał, że strony zawarły umowę kredytu w wysokości 584 000 zł, indeksowanego do CHF, zawierającą niedozwolone postanowienia określające główny przedmiot umowy. Nie może być uznany za ważny kontrakt, w którym brak jest konsensu stron w zakresie elementów przedmiotowo istotnych. Umowa taka nie wywołuje skutków kontraktowych *ex tunc*, czyli jest nieważna, a kredytobiorcy przysługuje zwrot dokonanych spłat kredytu.

Powołując się na uchwałę Sądu Najwyższego z 7 maja 2021 r., sygn. III CZP 6/21, mającą moc zasady prawnej, Sąd drugiej instancji uznał, że skutkiem niedozwolonego charakteru postanowień umowy na podstawie art. 385¹ § 1 k.c. jest dotknięcie ich sankcją bezskuteczności zawieszonej. Postanowienia te, a w niniejszej sprawie umowa w całości, stają się trwale bezskuteczne z chwilą złożenia jednoznacznej, świadomej deklaracji co do losów umowy, co miało miejsce na rozprawie 9 grudnia 2020 r. Dopiero wówczas stało się skuteczne wcześniejsze wezwanie do zapłaty skierowane do banku, a z upływem dwóch tygodni roszczenie kredytobiorcy stało się wymagalne. Dlatego Sąd odwoławczy uwzględnił apelację banku w części obejmującej odsetki do 22 grudnia 2020 r. i zmienił wyrok Sądu Okręgowego w tej części przez oddalenie powództwa.

Powód zaskarżył wyrok Sądu Apelacyjnego w części, w której Sąd ten zmienił wyrok Sądu Okręgowego, i wniósł o uchylenie tego wyroku w tej części (tj. w pkt 1)

oraz o orzeczenie co do istoty sprawy przez zasądzenie odsetek, co do których żądanie zostało oddalone zaskarżonym wyrokiem. Skarżący zarzucił naruszenie prawa materialnego:

1. art. 58 § 1 i 2 w zw. z art. 353¹ i art. 385¹ k.c. przez przyjęcie, że umowa stron nie jest bezwzględnie nieważna na podstawie art. 58 § 1 i 2 w zw. z art. 353¹ k.c., bez sięgania do art. 385¹ § 1 k.c., a w konsekwencji przyjęcie, że stan bezskuteczności zawieszony ustął dopiero z odmową udzielenia zgody na związanie niedozwolonymi postanowieniami na rozprawie w dniu 9 grudnia 2020 r.;
2. art. 385¹, 455 i 481 § 1 k.c. przez przyjęcie, że do bezskuteczności postanowienia umowy względem konsumenta konieczne jest złożenie przez niego oświadczenia o świadomości skutków bezskuteczności oraz że do wymagalności dochodzonego roszczenia nie wystarcza wytoczenie powództwa o zwrot spełnionych świadczeń z powołaniem się na nieważność umowy spowodowaną nieuczciwym charakterem jej postanowień.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

1. Odwołanie się w umowach kredytów indeksowanych do kursów ogłaszanych jednostronnie przez bank (art. 111 pr.bank.) jest powszechną praktyką i nie ma podstaw do kwestionowania ważności takiego odwołania, z wyjątkiem kredytów udzielanych konsumentom. Takie postanowienie umowy kredytu pozostaje w granicach swobody umów określonej w art. 353¹ k.c. Kursy ustalane przez bank same w sobie nie są istotne dla wysokości zobowiązania kredytobiorcy. Zobowiązanie to jest zobowiązaniem w złotych, a jego przeliczenie na CHF pełni funkcję tylko pomocniczą przy obliczaniu waloryzacji spłat. W kredytach indeksowanych istotna jest zmiana kursu między wypłatą kredytu a spłatą danej raty. Jeżeli zmiany kursów danego banku nie odpowiadają zmianom rynkowym na niekorzyść kredytobiorcy, bank odpowiada za nienależyte wykonywanie umowy (art. 471 k.c.), lecz umowa jest ważna. Natomiast stosowanie przy wypłacie kredytu kursu kupna, a przy spłacie kursu sprzedaży, zapewnia bankowi dodatkową prowizję, której wysokość jest ograniczona tylko dla umowy kredytu konsumenckiego (obecnie do 255 550 zł). Zarzut naruszenia art. 353¹ k.c. jest niezasadny.

2. Artykuł 385¹ § 1 k.c. wprowadził do polskiego prawa nieznaną wcześniej sankcję braku związania postanowieniem umowy tylko jednej ze stron. Obecnie wykładnia tego pojęcia prawa cywilnego jest już utrwalona. Sankcja ta oznacza, że postanowienie umowy niedozwolone w rozumieniu art. 385¹ § 1 k.c. od początku nie wiąże. Różnica w porównaniu z nieważnością bezwzględną polega na tym, że strona umowy niezwiązana postanowieniem niedozwolonym, tj. konsument, może potwierdzić to postanowienie ze skutkiem *ex tunc*. Za taką wykładnią przemawia także okoliczność, że postanowieniem niedozwolonym może być tylko postanowienie nieuzgodnione indywidualnie. Zatwierdzenie postanowienia sprawia, że postanowienie to staje się postanowieniem uzgodnionym indywidualnie, nie jest już postanowieniem grupowo przejętym z wzorca umowy opracowanego przez przedsiębiorcę.

Możliwość przywrócenia mocy prawnej postanowieniu umowy oświadczeniem jednej strony umowy, ze skutkiem *ex tunc*, została określona w uzasadnieniu uchwały Sądu Najwyższego z 7 maja 2021 r., sygn. III CZP 6/21, jako przypominająca bezskuteczność zawieszoną. Tym charakterem sankcji Sąd Najwyższy uzasadnił pkt 2 uchwały, że bank może żądać zwrotu swojego świadczenia od chwili, w której umowa kredytu stała się trwale bezskuteczna, czyli – jak wyjaśniono w uzasadnieniu – kredytobiorca odmówił potwierdzenia umowy albo upłynął rozsądny czas do jej potwierdzenia od udzielenia mu wyczerpującej informacji o konsekwencjach abuzywności niektórych postanowień umowy. Sąd drugiej instancji tezę uchwały o terminie wymagalności roszczenia banku bezpodstawnie rozciągnął na termin wymagalności roszczenia kredytobiorcy. Tymczasem, jeżeli konsument żąda od przedsiębiorcy świadczenia z powołaniem się na niedozwolony charakter niektórych postanowień umowy, to dostatecznie wyraża swoje stanowisko co ważności umowy lub jej części, a jego roszczenie staje się wymagalne zgodnie z art. 455 k.c., tj. z upływem czasu koniecznego do oceny przez przedsiębiorcę zasadności żądania zapłaty.

Sąd pierwszej instancji uznał, że wystarczającym czasem na ocenę zasadności żądania pozwu są dwa tygodnie od doręczenia odpisu pozwu lub pisma rozszerzającego powództwo. Przy tym Sąd ten miał na uwadze, że kredytobiorca zakwestionował wobec banku ważność umowy kredytu już miesiąc przed

wniesieniem pozwu, aczkolwiek ze względu na brak kwotowego określenia żądania, wezwaniem do zapłaty w rozumieniu art. 455 k.c. było dopiero doręczenie bankowi odpisu pozwu.

Sąd odwoławczy bezpodstawnie uznał, że obydwa wezwania do zapłaty (doręczenie odpisu pozwu i pisma rozszerzającego powództwo) stały się skuteczne dopiero z chwilą odmowy zatwierdzenia umowy na rozprawie 9 grudnia 2020 r., co stanowiło naruszenie art. 455 oraz 385¹ § 1 k.c. Drugi z tych przepisów nie ustanawia wyjątków od zasady z art. 455 k.c., ponieważ reguluje inne zagadnienie: przesłanki uznania postanowienia umowy za niedozwolone i skutek prawny takiego uznania w postaci niezwiązania konsumenta tym postanowieniem. Artykuł 385¹ § 1 k.c. nie reguluje terminu spełnienia roszczeń będących skutkiem niezwiązania postanowieniem umowy lub nieważnością całej umowy. Natomiast nie doszło do naruszenia art. 481 k.c. Spór stron dotyczył terminu na spełnienie dochodzonego roszczenia, czyli kiedy rozpoczęło się opóźnienie, co pozostaje poza zakresem art. 481 § 1 k.c.

Skutkiem zasadności zarzutu naruszenia art. 455 k.c. jest uchylenie wyroku Sądu drugiej instancji w zaskarżonej części (art. 398¹⁵ § 1 k.p.c.). Ponieważ skarżący złożył wniosek o orzeczenie co do istoty sprawy, a naruszenie prawa materialnego było oczywiste, Sąd Najwyższy oddalił apelację banku w części, w której Sąd odwoławczy ją uwzględnił.

Na koszty postępowania kasacyjnego przyznane skarżącemu składa się opłata od skargi kasacyjnej w wysokości 1000 zł oraz koszty zastępstwa procesowego w wysokości 2700 zł. Wyrok Sądu Apelacyjnego został zaskarżony także przez bank, który jednak cofnął swoją skargę kasacyjną i wniósł o wzajemne zniesienie kosztów. Umarzając postępowanie ze skargi banku postanowieniem z 12 sierpnia 2024 r. Sąd Najwyższy, zgodnie z art. 108 k.p.c., pozostawił rozstrzygnięcie o tym wniosku do wyroku rozstrzygającego o skardze kredytobiorcy. Nie ma podstaw do zniesienia kosztów w myśl art. 100 k.p.c. Ponieważ kredytobiorca nie złożył odpowiedzi na skargę banku, przyznane mu koszty postępowania kasacyjnego nie uwzględniają kosztów postępowania wywołanego wniesieniem - cofniętej następnie - skargi banku.

[SOP]

[a.t]